

אילן ורוני סומק

פופ סמורטם

גיון לטון

עכשיו כשהגיטרות מתיפחות בעדנה

ה

משת הכדורים שירה מארק דיוויד צ'פמן בגיון לטון הם במידה מסוימת סימנה של תקופה. אין אלה רק "ניצחון הפילוסופיה של האקדח על פילוסופיית השלום" (כפי שהגדיר זאת עיתונאי בריטי), אלה הן יריות מדויקות מאד בחלק מן היפה, העצוב והנוגע ללב, שהיה בביוגרפיה המוסיקלית של דור שלם. זהו הדור של לטון והחיפושיות, של לטון ויוקו אונו, של לטון המוחא (ייתנו לשלום סיכויי), של לטון המעצבן (השיר המקניט על פול מקרטני) ומעבר לכל הדור של לטון המרגש ב"יום בחיים" או "ביגוליה".

מהו הסוד הקסם של גיון לטון? במידה מסוימת חוש המידה שלו. בשיריו הקצביים ידע לטון את אורך הנשימה וההאזנה של שומעיו, ובשירים השקטים והרגישים לא נגרר לטון לרגשנות מיותרת. לטון ידע היטב מהו גבול הטריטוריה המוסיקלית שלו, וכך אפשר היה לרקוד כשלטון הוביל בשיר סוער מאד כמו "ראיתיה עומדת שם", וכך יכלה מישהי לומר שהבטריות בטייפ הקסטות שהביאה לנואיבה נגמרו רק משמיעה ל"דמיין לך".

זהו. לגורג האריסון-חבר אחר בחיפושיות – יש שיר נפלא שנקרא "מתי שהגיטה שלי מתיפחת בעדנה", ועכשיו אולי צריך שהרבה גיטרות ממשיות והרבה גיטרות מטאפוריות יתייפחו לזכרו של לטון, ואת המנגינה הזאת אי אפשר יהיה להפסיק.

→ חנה טרגר 33

לכסוף הגיע היום המאושר מכול – יום בניית הבית שלנו. איך קפצנו ושאגנו משמחה כאשר הורשינו להגיש לבנאים לבנים ומלט. ובכמה חוסר-סבלנות עקבנו אחר הקירות ההולכים ומתרוממים לבנה אחר לבנה, שורה אחר שורה. אך כאשר הסתיים הכול, פרט לגג, הוכרע לפתע אבי על ידי מחלת הקדחת והדיוזנטריה. ניסינו להשקותו בתרופות שהיו מצויות עימנו, אבל שום דבר לא עזר. הוא הלך ונחלש יותר ויותר. כל רופא לא נמצא בסביבה הקרובה לנו, וכאשר נתייאשה אמי ממצבו, החליטה לשים עליה בגדי אשה ערבית, לקחת עימה ילד ערבי, וללכת ליפו להביא רופא. באותם ימים היתה הליכה זו בבחינת הסתכנות רבה.

אנו, הילדים, נשארנו עם המשרתת הערבית להשגיח על החולה. אמא הבטיחה לחזור לפני השקיעה. אבל לקראת הערב הורע מצבו של אבי והוא התחיל הוזה מחוס. כאשר שמעה המשרתת את צעקותיו וראתה את עוויתותיו קבעה כי השד נכנס בו; וכיוון שאמי עדיין לא חזרה, פנתה ללכת אל הכפר – מרחק של שעה הליכה – כדי להביא אדם שיגרש ממנו את השד, ויירפא לו. לא יכולתי לומר דבר, רק בכיתי והמשכתי להניח על מצחו מטליות קרות ולהשקותו מים בלגימות קטנות, כפי שאמי הורתה לי לפני לכתה. תרופות אחרות לא היו לנו.

אחרי שלוש שעות הופיעה המשרתת עם אדם שנשא עימו איזה כלי. הוא פקד עלי לצאת מן "החדר" – או מאותו אגף של אוהל בו התגוררנו עדיין – וכאשר סרבתי, הוציאה אותי האשה בכוח, כשהיא נאבקת עימי. היא טענה כל הזמן שאם אשאר בפנים, השד אשר ייצא מאבי ייכנס לגופי. כך הניחה אותי בחוץ וסגרה את המחיצה. הצצתי דרך הסדק וראיתי כיצד הם מעמידים באמצע החדר תנור קטן מלא פחמים, והעלו בו אש בהקריבם אותו אל שפת המיטה. אחר כיוסו את אבי בסדין, דואגים לסדרו כך שלא יידלק חלילה, ולכסוף פיזרו מיני עשבים. עשן חריף מילא את החדר והם מיהרו לצאת החוצה, סוגרים אחריהם את הפתח. אחרי חצי שעה נכנס האיש פנימה ופינה את התנור כשהוא לוחש למשרתת: "עכשיו הכל בסדר. הוא נרדם." פרצתי כל עוד רוחי בי אל החדר, אבל בשל ענני הקטורת התקשיתי לפלס לי דרך אל המיטה. רק לאט-לאט החל אוויר צח להסתנן דרך הדלת, וטיהר את החדר. הרגשתי נינוחה. הבחנתי כי גם אבי ישן שליו ורגוע, ואז נתיישבתי לרגליו, משגיחה ושומרת.

כל מה שאני זוכרת לאחר מכן הוא – אמא עומדת עלי ומנערת אותי שאת-עורר, בעוד הרופא הערבי מנסה להסביר לה, בכל לשון, כי אבא ואני פשוט נמצאנו מעולפים בשל העשן, וקל מהרה נחזור למוטב. הוא גם הורה לנו מה לעשות, השאיר כמה תרופות, עודד את רוחנו והלך. אבי אמנם התאושש כפי שהבטיח הרופא, אבל אנשים אחרים החלו לחלות במשך הימים הבאים, וצערו וחרדה מילאו את לב כולנו. אנשים אלה הועברו ליפו, ושם הכריאו. אבי שב לכוחותיו כבר בסוף השבוע.

ברגע שאבי יכול היה לקום על הרגליים, הוא ביקש את עזרתו של הערבי, ובהיישענו עליו הלך לחזות במו עיניו בבית החדש שלנו. כולנו עברנו להתגורר בו אחרי מספר שבועות. קראתי לבית שלנו בשם "בית הכוץ". אבל אבי אמר שהוא מכבד לחיות בבית בוץ כזה, על פני כל ארמון משיש.

כאשר ביקרתי שם בפעם האחרונה, לפני מספר שנים, עדיין ניצב היה בית זה על עומדו. כל שהיית רוצה הוא להקים סביבו משוכה יפהפיה, ולשמור לי אותו כמוזכרת. אמנם מוזכרת זו אינה אומרת דבר לאיש מלבדי, שהרי זו מוזכרת של מאבקים ראשונים של שמחות ראשונות ושל עצבונות ראשונים – מילדותה של מושבה ומילדותי שלי, המאושרת.

הלילה של השחורים באטלנטה

ב

שבוע שלפני ההופעה של סטיבי וונדר באולם "אומני" לא פסקה "רוק 96" – תחנת המוסיקה של אטלנטה ליחמם את האוירה. סטיבי וונדר שודר כמעט נורסטופ, פרשנים מוסיקלים דיברו על מוסיקת הרגאי בכלל, ועל וונדר בפרט. ובכדי שהאירוע לא ייאר בתחום שמחתם של אוהבי הרוק החליטו שליטי אטלנטה להעניק לוונדר אורחות כבוד.

ואכן, תשעת הנגנים, ארבע הזמרות ועשרים אלף האנשים (שרובם היו כושים) היו תפאורה אידאית לית לאנגייה המדבקת של וונדר. הוא חש את הקהל שלו, שר, מנגן על קלידים ומפוחית, מוחא כף ורוקד. בקשר שלו עם הקהל יש משהו מיסטי, כאילו וונדר שר את הקוד של דת לא נודעת. הדבר בלט אפילו בסוף ההופעה כאשר וונדר ירד מן הבמה והמשיך לשיר עד חדרי ההלבשה, כאשר שתי שורות השוטרים שאבטחו אותו ליוו את שירתו בזימוום. המתח והעצבים של מעמדים כאלה פינו את מקומם לאושר מדבק.

זה היה הלילה של השחורים באטלנטה" כתבו למחרת עיתונאי הפופ המקומיים. ואכן, הרגע המרגש בהופעה היה כאשר תצג וונדר את בוב מרלי (מגדולי מוסיקאי הרגאי) ויחד איתו שר את "יום הולדת שמח" השיר המוקדש למרטון לותר קינג. ולאחר מכן, כאשר שרו השניים את "מסטר בלסט" (שירו החדש של וונדר), עזב פתאם וונדר את הפסנתר והחל רוקד באקסטזה עד שובו מרלי טאץ' היה לאחוז בכתפיו. ברגעים אלה היו לוונדר תכונות של מכשף-השטב.

רוק מחוץ לתחום

כה אמר מרקיורי

פ

רדי מקריורי, סולן להקת "קוויין", הינו במידה רבה הילד הפרובלמטי התורן של עולם הרוק. הבמה, עליה נורר מרקיורי את להקותו להופעות קרקסיות, היא מרחב מחיה קטן עבורו, ועיתונאי הפופ האמריקאים הם מדיום טוב להצגת פנים אחרות. מרקיורי מעיד על עצמו "אנשים חושבים שאני מפלצת. זה נכון, על הבמה אני שטן, ובחיים הרגילים אני לא בדיוק מקרה סוציאלי". את הופעת הבמה שלו הוא מצדיק בכך ש"קונצרט זה לא הצגה חיה של תקליט זהו אירוע תיאטרלי", ולכן הוא "מערץ גדול של ליה מיינלי בגלל צורת ההגשה של שירה ביקברט" והאנגייה שלה, "ולכן גם משונים בגודי" כי אני בהופעה מתלבש בכדי להרוג".

ועל מקרה לא נעים שקרה בהופעה מספר מרקיורי "לילה אחד רוגר המתופף היה במצב רוח וורק את התופים האורזים שלו מהבמה, זה פיספס אותי במקצת, הייתי יכול למות". ולמרות זאת, פרדי מרקיורי הוא מוסיקאי מוכשר ביותר היודע לשלב סגנון של רוק ואופרה והוא שהפך את "קוויין" ממעמד של "עוד-להקה" למעמד של תופעה.